

"PŘÍPADOVÁ STUDIE POLSKO-UKRAJINSKÉHO CENTRA WOLSKA" (PUCW)

1. Kontext (proč je taková iniciativa potřebná)

Válka na Ukrajině vedla k největší uprchlické krizi v Evropě po druhé světové válce. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi nemělo Polsko zkušenosti s přijímáním válečných a humanitárních uprchlíků ve větším měřítku. Masový příliv uprchlíků doprovázela rozsáhlá pomocná kampaň, do níž se dobrovolně zapojily miliony Poláků. Polsko je ze všech zemí světa zemí, která přijala největší počet uprchlíků z Ukrajiny.

Pokud jde o krizi na polsko-běloruské hranici, veřejné mínění se rozchází v názorech na řešení situace. Pomáhají především vybrané nevládní organizace. Na druhé straně stát volí především silová řešení. Ve veřejné debatě na toto téma převládlo poselství o nebezpečí, které představují migrační procesy, přičemž do centra pozornosti se dostala představa ohrožení, které může vzniknout přijetím "cizinců". Tento přístup není nový, ve veřejných sděleních je patrný již řadu let a zářným příkladem jeho převedení do společenské praxe byl odpor Polska v procesu dohody o řešení migrační krize v roce 2015. Jedním z tehdejších argumentů byla obava z přetížení systému polské ekonomiky, sociálního systému a potíží při integraci potenciálních příchozích. Tyto obavy jsou charakteristické pro fenomén tzv. sekuritizace

migrace, který ji přesně popisuje jako hrozbu pro různé úrovně státní a společenské bezpečnosti.

Současná podpora a pomoc poskytovaná spontánně a ve velkém měřítku migrantům z Ukrajiny, organizovaná i na systémové úrovni - i když je v některých případech kritizována nedostatečná koordinace a spolupráce státních a samosprávních institucí - možná svědčí o změně optiky debaty o migraci v Polsku. Tváří v tvář krizi může dnes polská společnost reagovat jinak a prolomit společenské tabu strachu z usazování "cizinců". Tuto pozitivní reakci jistě ovlivňuje již dlouhodobá přítomnost ekonomických migrantů v Polsku, mezi nimiž dlouhodobě převažují lidé z Ukrajiny. Je třeba připomenout, že právě ukrajinská migrace přispěla ke změně bilance zahraniční migrace v Polsku, která je od roku 2016 - poprvé v historii - označována za pozitivní (více lidí do Polska přichází než z něj odchází). Přítomnost migrantů z Ukrajiny, vzájemné "seznamování" a vytváření sociálních migračních sítí, do nichž je zapojena i polská společnost, jakož i opakovaně zdůrazňovaná kulturní blízkost přispěly k větší otevřenosti a porozumění v době krize.

2. Sociální/institucionální a veřejná výzva spojená s přijetím velké vlny migrantů z Ukrajiny

Od 24. února 2022 překročily polsko-ukrajinskou hranici více než 4 miliony lidí. V současné době se v Polsku nachází 1,2 až 1,5 milionu ukrajinských uprchlíků. Více než 30 % ukrajinských uprchlíků pobývajících v Polsku hodlá v Polsku zůstat i po skončení války. Ústřední vláda, místní úřady, zaměstnavatelé, nevládní organizace i jednotlivci se podílejí na pomoci

ukrajinským uprchlíkům mnoha způsoby, většina z nich je však krátkodobá. Dosavadní opatření pomoci byla často ad hoc povahy. V důsledku toho nebylo dosaženo plné součinnosti mezi podporou ústřední vlády a aktivitami občanské společnosti a nevládních organizací.

3. Porozumění potřebám/problémům migrantů (jak pro osoby z Ukrajiny, tak pro širší veřejnost).

Reakce veřejnosti na příliv uprchlíků z Ukrajiny také velmi dobře vyjadřuje uzavřenost a izolaci, kterou jsme zažili v posledních dvou letech. Během pandemie COVID-19 jsme byli spíše konfrontováni s omezením mobility ve všech jejích dimenzích. V současné době zažíváme v Polsku náhlý obrat týkající se aktivace všech kanálů mobility, což koneckonců vede také ke snížení sociální distance a obcházení dlouhodobě platných pravidel. V jistém smyslu může být i polská společnost hladová po akci a sociální interakci, proto to velké nadšení pro pomoc ve všech jejích formách. Od pandemické imobility jsme přešli přímo k situační hypermobilitě.

Proces, který pozorujeme v polské společnosti v souvislosti s přílivem tzv. nucených migrantů, má však i své stinné stránky. Nezištná pomoc v krizové situaci s sebou nese riziko rychlého vyhoření těch nejaktivnějších jednotlivců či organizací. Na této úrovni se jeví jako nezbytná koordinace systémové pomoci. Reakcí na takto rozsáhlou krizi by měly být dobře koncipované veřejné politiky, které řeší a regulují nejdůležitější problémy. Lidé přechající z Ukrajiny většinou zůstanou v Polsku delší dobu - je třeba vědět, jak zasáhnout na trhu práce, ve zdravotnictví nebo třeba jak podpořit oblast

vzdělávání dětí cizinců, jejichž školní socializace je klíčem k dobré adaptaci v nové společnosti. Polsko dosud přijímalo ad hoc řešení pro řízení ekonomické migrace, ale stále jsme se nesečkali s dlouhodobou strategií migrační politiky, která by se zabývala všemi oblastmi souvisejícími s přítomností migrantů.

Téměř polovina nově příchozích dosud v Polsku nebyla ani s naší zemí nepřišla do styku, přesto 50 procent z nich umí polsky na základní úrovni a 5 procent deklaruje dobrou znalost jazyka. Uprchlíci jsou většinou velmi dobře vzdělání, 50 % má vysokoškolské vzdělání a pouze 15 % má základní nebo základní odborné vzdělání.

Uprchlíci mezitím realisticky hovoří o svých potřebách - do popředí se dostávají tři aspekty: učení se polskému jazyku, hledání práce a jídlo. Mezi různými způsoby poskytování pomoci se objevují i aktivity, které jsou relevantní pouze pro úzkou skupinu lidí prchajících před hrůzami války (např. psychologická podpora). Vnímání směrů podpory tam, kde je klíčová (učení se polskému jazyku, hledání práce), se shoduje s očekáváním uprchlíků. Silná je však také přehnaná mnohostrannost pomoci, která podle odborníků může vést k přílišnému důrazu na podporu druhotných aspektů. Podle nich je třeba lépe synchronizovat naše aktivity se skutečnými potřebami uprchlíků.

Když byli uprchlíci požádáni, aby určili tři nejdůležitější potřeby, téměř jednomyslně se shodli na tom, že je nutná podpora při hledání zaměstnání. Při porovnání polského a ukrajinského pohledu je zřejmé, že podceňujeme touhu uprchlíků osamostatnit se v co nejkratší době, k čemuž je nezbytné najít si práci a alespoň základní znalost polského jazyka. Největší zájem o trvalý

pobyt v Polsku mají muži a mladí lidé. Ženy, zejména ty, které zůstávají v Polsku samy s dětmi, mnohem častěji než ostatní uprchlíci uvažují o návratu do vlasti. Jedná se o pochopitelnou touhu po opětovném sloučení rodin rozdělených válečnými konflikty. Lidé s vyšším vzděláním také častěji deklarují ochotu vrátit se do jednoho roku. Přistěhovalci v Polsku, přestože mají často vyšší výdělky než na Ukrajině, obtížně hledají práci v profesích, v nichž by se jejich znalosti plně uplatnily. Pouze asi 20 % z nich deklarovalo, že nemají v úmyslu nastoupit do zaměstnání v Polsku. Zajímavé je, že ženy s dětmi, které zůstávají v Polsku, jsou velmi aktivní. Pouze 16 procent z nich deklarovalo, že si nebudou hledat práci, ostatní pracují nebo si práci hledají. To je projevem optimismu a víry v možnost osamostatnit se. Porovnáme-li polské a ukrajinské perspektivy poválečných plánů, opět zaznamenáváme větší optimismus na straně uprchlíků. O emigraci uvažuje méně než 20 % (zatímco více než 40 % Poláků tvrdí, že se Ukrajinci budou bát vrátit a zůstanou natrvalo nebo odejdou dál [mimo Polsko]). Téměř 60 procent se chce vrátit na Ukrajinu (jen asi 40 procent Poláků si myslí, že se uprchlíci vrátí do svých domovů, až se situace stabilizuje).

4. Migranti jako kulturní pole (definování kulturních výzev)

Od druhé světové války až do roku 2022 bylo Polsko kulturně homogenní zemí. Situace se začala měnit od druhého desetiletí 21. století, kdy do Polska ve větším počtu přicházeli ekonomičtí imigranti z východní Evropy. Na konci roku 2021 tvořili Ukrajinci téměř 57 % z celkového počtu cizinců usazených v Polsku, a přestože v posledních letech roste počet Ukrajinců, kteří dávají

přednost dlouhodobému pobytu před dočasnou migrací, což byl trend i v dřívějších letech (Úřad pro cizince, 2021), teprve s válkou na Ukrajině a přílivem lidí, kteří před válkou na Ukrajině utekli, začalo být Polsko kulturně pluralitní zemí. Nyní stojíme před obrovskou výzvou a věc je ztížena tím, že polská vláda nikdy neměla skutečnou politiku integrace migrantů a multikulturního managementu.

Řízení multikulturalismu má zpětný vliv na sociální postoje a očekávání hostitelské společnosti vůči přistěhovalcům. Pro rozvoj multikulturní orientace jsou nezbytné následující podmínky: široce zavedené přijímání kulturní rozmanitosti jako společenské hodnoty, relativně nízká úroveň předsudků, pozitivní vzájemné postoje mezi etnokulturními skupinami, pocit sounáležitosti nebo identifikace s širší společností všech jednotlivců a skupin. Jaký je rozdíl mezi asimilací a multikulturní politikou a je možná pluralitní integrace bez asimilace? V čem by měla spočívat tolerance rozmanitosti a jaké jsou její hranice?

Díky malé kulturní vzdálenosti mezi Polskem a Ukrajinou se některé z těchto podmínek daří naplňovat, ale situace se může dynamicky měnit, a to nejen v důsledku skutečné pomoci nebo jejího nedostatku, ale také narativu politiků a médií. Tendence přistupovat k migrantům či uprchlíkům jako k nástrojům politického boje může velmi snadno vést k posunu válečných uprchlíků z Ukrajiny z kategorie "hostů" vnímaných s laskavostí a soucitem do kategorie obtížných "cizinců" zbavených sociální podpory, vystavených různým druhům vyloučení a vykořisťování na trhu práce.

Na základě ukazatelů MIPEX1 (Migrant Integration Policy Index) a MPI (Multicultural Policy Index) je třeba zdůraznit, že integrační politika znamená, že vláda podniká aktivní kroky k integraci etnických menšin do společenského a veřejného života (zapojení komunity do každodenního života pluralitní společnosti) a zároveň podporuje tyto menšiny v zachování jejich vlastního kulturního dědictví (kontinuita kulturně odlišných komunit) a že se instituce státu vyvíjejí tak, aby sladily potřeby všech sociálních skupin.

Podle tohoto přístupu přistěhovalci přijímají veřejné hodnoty, které jsou v dané zemi platné a obecně sdílené, a dodržují tak platné demokratické zákony a hodnoty. Integrace je navíc obousměrný proces: nejde totiž o to, aby se přistěhovalci pouze přizpůsobili hostitelské většině, ale spíše o vzájemný proces soužití různých etnických skupin, které je vzájemně prospěšné. Studie ukazují, že čím vyšší je skóre MIPEX, tím více přistěhovalců: pociťuje větší sounáležitost s hostitelskou společností, má vyšší míru důvěry, deklaruje menší diskriminaci a tím menší jsou rozdíly mezi platy přistěhovalců a členů hostitelské společnosti. Integrace stojí peníze, ale neintegrace je mnohem dražší. V zemích s nejnižší mírou MIPEX jsou přistěhovalci vnímáni jako cizinci a hrozba, což vede ke xenofobii, nedostatku pozitivních kulturních kontaktů, nedostatečné integraci a sociálnímu vyloučení menšin.

Pokud je multikulturalismus vnímán a přijímán pouze jako tolerovaná přítomnost odlišných kultur ve společnosti a není důsledně podporována inkluzivita prostřednictvím programů, které snižují překážky bránící rovnému zapojení menšin do společnosti, integrace se stává nemožnou a ve společnosti začínají fungovat dvě nebo více odlišných skupin, což vede k segregaci. Další potenciální chybou, které je třeba se vyvarovat, mohou být

pokusy o prosazení asimilační politiky, jejímž cílem je omezit projevy kulturních hodnot přistěhovalců. Je také třeba zdůraznit, že integraci nelze zaměňovat s asimilací, která spočívá ve snaze zcela absorbovat menšinové skupiny do hlavního proudu tak, aby tyto skupiny nakonec zanikly (takže je přerušena jejich kulturní kontinuita a absorpce je jedinou podmínkou jejich přijetí pro fungování ve společnosti).

Ukrajina a Polsko jsou země s velmi malou kulturní vzdáleností, což je velkou výhodou současné situace, neboť kulturní rozdíly by neměly být hlavní překážkou integrace. Rozdíly mezi Polskem a Ukrajinou nejsou drastické, neexistují žádné hodnotové konflikty, které by bylo třeba řešit a které by potenciálně zneprátelily obě komunity. Chybí zde dilema, které nebylo v západní Evropě pozitivně vyřešeno: jak integrovat občany ze zemí s velkou kulturní vzdáleností a zároveň respektovat kulturní normy nově přichozích komunit?

S ohledem na specifičnost současné migrace a její potenciálně dočasnou povahu by to bylo především nutné: 1) inkluzivně, tedy zapojením Ukrajinců do procesů projednávání konkrétních strategií činnosti, 2) zajištěním kontinuity jejich identity, a tedy i kontinuity institucí v podobě, kterou preferují 3) současně nabídnutím platformy pro kulturní výměnu a usnadněním kulturních kontaktů mezi Poláky a Ukrajinci (umožněním jejich vstupu do polského systému, ale za flexibilních podmínek přizpůsobených jejich potřebám). Výzkumy ukazují, že čím větší je podobnost mezi kulturou původu migrantů a kulturou země usazení, tím snazší je proces akulturace, a tedy i méně sociálních problémů a vyšší blahobyt migrantů (Ward a Searle, 1991). Paradoxně je kulturní blízkost také výzvou. V hostitelské zemi, ale i

mezi migranty může panovat mylné a škodlivé přesvědčení, že jelikož jsou si obě země podobné, migranti si bezproblémově a přirozeně najdou cestu do společnosti a začlení se. Nic nemůže být vzdálenější pravdě. Velkým rizikem je, že vzhledem ke kulturní blízkosti a jazykové podobnosti obě strany nevyvinou potřebné úsilí a kroky k integraci. Nízká kulturní vzdálenost není synonymem pro neexistenci kulturních rozdílů, které, i když jsou malé, by se neměly podceňovat. Uvědomění si existence kulturních rozdílů a jejich pochopení je důležité pro polsko-ukrajinské vztahy, ale také pro adekvátně řešená opatření zaměřená na integraci Ukrajinců do polské společnosti a předcházení možným konfliktům a nedorozuměním.

Příklady rozdílů, které bude třeba řešit, mohou zahrnovat rovnost pohlaví a úlohu žen a mužů ve společnosti. Údaje z průzkumu světových hodnot 2020 ukazují, že Poláci mají pozitivnější názor na rovnost žen a mužů ve vzdělávání, politice a na trhu práce než Ukrajinci. Ukrajinci častěji než Poláci souhlasili s výroky: univerzita je důležitější pro chlapce než pro dívku (22,7 % Ukrajinců souhlasilo oproti 9,8 % Poláků), muži jsou lepšími generálními řediteli než ženy (40 % Ukrajinců souhlasilo oproti 19,7 % Poláků), předškolní děti trpí, když jejich matka pracuje (54,8 % Ukrajinců souhlasilo oproti 50 % Poláků). Také index vnímání korupce, 2021, je pro Ukrajinu vyšší. To, že v posledních 12 měsících dalo úplatek, přiznává 10 % Poláků oproti 23 % Ukrajinců. Polští i ukrajínští zaměstnanci se vyznačují kolektivismem, např. raději pracují v týmu než individuálně a často si vzájemně pomáhají, ale v případě Ukrajinců se tak děje ve větší míře. Ukrajinci také častěji než Poláci přenášejí vztahy z pracovní do soukromé sféry. Odlišné jsou také komunikační vzorce. Polsko je také ve srovnání s

Ukrajinou monochronnější, což znamená větší dochvilnost a větší dodržování časového rozvrhu.

Výše uvedené příkladné rozdíly mohou zpochybňovat polsko-ukrajinské vztahy jak přímo (ovlivňují chování a vedou k nedorozuměním), tak nepřímo, když jsou kulturní rozdíly využívány ke stigmatizaci, stereotypizaci Ukrajinců v Polsku. Chybou může být také "přehlížení" kulturních rozdílů kvůli obavám ze stereotypizace Ukrajinců. Takový přílišný strach pojmenovávat a poukazovat na existující rozdíly a zároveň zdůrazňovat pouze existující podobnosti je ukázkou etnocentrismu a vede k příslovečnému "zametání problémů pod koberec", dokud nepřerostou v takový problém, že je konflikt nevyhnutelný. Takovým ohniskem může být například otázka popularity hnutí proti očkování na Ukrajině. Další výzvou v případě sousedních zemí je jejich společná a často antagonistická historie, která je dána společnou hranicí. V případě Polska a Ukrajiny jsou oblastí neshod Volyň, operace "Visla" nebo například masakr na Sahryni.

Další výzvou jsou psychokulturní aspekty uprchlíků. Změna země pobytu je výzvou sama o sobě. Často zahrnuje ztrátu statusu, nutnost učit se vše od začátku a budovat si podpůrnou síť prakticky od nuly, což následně může vést k tzv. akulturačnímu stresu. Tento stres může být umocněn zkušenostmi s diskriminací a předsudky. V případě nucené migrace je tato situace umocněna nutností vyrovnat se se ztrátou a traumatickými událostmi. Kontext současné migrace je tedy diametrálně odlišný od ekonomické migrace v letech 2014-2021. Nejde jen o demografické, ale především o psychologické aspekty uprchlíků. U některých uprchlíků, tj. osob, které byly nuceny migrovat a které často zažily trauma, ztratily majetek a blízké osoby, se mohou rozvinout

různé typy duševních poruch, které vyžadují léčbu. Proto je v tomto případě nesmírně důležitý přístup k rychlé a bezplatné psychologické pomoci. Je nezbytné, aby uprchlíci měli přístup k pomoci v ukrajinštině, a tedy k psychologům, kteří tento jazyk ovládají.

Jedním z důsledků únavy veřejnosti z krizové situace, která bude časem narůstat, by mohl být opětovný nárůst protiimigračních nálad. Podle CBOS si v současné době 94 % Poláků myslí, že bychom měli přijímat uprchlíky z Ukrajiny. Přiměje nás pozitivní postoj k ukrajinským uprchlíkům, velká ochota pochopit jejich situaci a pomoci jim k větší otevřenosti a toleranci vůči všem migrantům a fenoménu migrace v budoucnu?

Při tak rozsáhlém hnutí za pomoc a rozsáhlém úsilí Poláků zdola je také nutná osvěta o pomoci jako takové: aby si Poláci uvědomili, že pomoc je pomocí tehdy, když odpovídá potřebám dotyčných lidí a když je nepřehlčuje. Spíše než zachraňovat uprchlíky by se měla poskytovat podpora, která jim pomůže, aby si poradili sami. Neméně důležité je odpovědět na otázky: Jak podporovat lidi, kteří zažili trauma, a jaké podpory se dostává se dostává dětem uprchlíků.

Je důležité nabízet společné formy rekreace Ukrajinců s jinými Ukrajinci, ale také Ukrajinců a Poláků (tzv. bonding a bridging capital) - takové iniciativy již vznikají, ale je třeba je zavést v širším měřítku.

Zásadní je informovat uprchlíky o tom, kde se například v dané oblasti nacházejí zelené plochy, zda a jaké kulturní nabídky mohou využívat zdarma nebo za snížený poplatek, a tyto nabídky poskytovat.

V kontextu nucené migrace by všechny integrační aktivity měly být postaveny na kompetencích. Je velmi důležité poskytnout uprchlíkům nástroje, které jim umožní získat nezávislost a pocit samostatnosti. Takovým nástrojem je především jazyk, který na jedné straně umožňuje integraci (polština), a na druhé straně zachování vlastní kulturní identity (ukrajinština).

Pro podporu dětí a jejich rodin je v tomto směru důležité zaměstnávat v kulturních zařízeních, která navštěvují ukrajinské děti, tzv. interkulturní asistenty, tj. osoby, jejichž úkolem je podporovat děti cizince a jejich rodiče ve vzdělávání, ale také v integraci s Poláky, řešit aktuální problémy, informovat o možnostech a být prostředníky v případě možných potíží. Interkulturními asistentkami by mohly být ukrajinské ženy, ideálně - již hovořící polsky a znalé polských reálií. Jejich úkolem by byla jednak podpora ukrajinských dětí a rodičů, ale také polských učitelů nebo zaměstnanců v administrativě.

Přijímání přistěhovalců zahrnuje volbu strategie, kterou lze v nejobecnější rovině označit jako asimilaci nebo integraci. Asimilace obecně spočívá v přijetí cizinců do vlastní společnosti pod podmínkou, že se zcela zřeknou své vlastní kultury a přijmou naši. Tato politika a očekávání vůči přistěhovalcům převládala v Evropě po staletí a souvisela s vírou v nadřazenost západní kultury a s tím, že jedině, o čem mohou přistěhovalci snít, je stát se stejnými jako my. Postupně, již ve dvacátém století, začal tento asimilační postoj ustupovat návrhu na vytvoření pluralistického modelu, v němž by přistěhovalci mohli zůstat asimilováni s vlastní kulturou za předpokladu, že se politicky a ekonomicky integrují, tj. že se stanou dobrými občany hostitelské země. Tato úvaha se stala základem politiky multikulturalismu.

Kolektivní identita na národní úrovni může být konstruována podle etnického nebo občanského modelu. V prvním případě je základem kolektivní identity kultura a kulturní dědictví, pocit "my" a provádění hranice mezi "já" a "cizincem". "Svémi" jsou lidé vycházející ze stejných kulturních kořenů, sdílející společnou kulturu (zejména jazyk, náboženství, specifickou mytologizovanou vizi společné minulosti, i když ve specifických případech může taková "etnická" identita zohledňovat různé kulturní prvky). Tento způsob konstrukce identity bývá velmi exkluzivní, vylučující, stěží přijímá cizince za "své", a to pouze za cenu hluboké asimilace a zřeknutí se vlastních kořenů. Tento model identity může být dobrou ochranou pro menšinové etnické skupiny ohrožené nucenou asimilací, ale v pluralitní a mobilní evropské společnosti se stává problémem. Konstruování kolektivní identity na občanském, nebo jak se někdy říká, "politickém" základě naopak zahrnuje vytváření pocitu společenství založeného na občanských hodnotách a společném vytváření občanské společnosti. Takové společenství je inkluzivnější, ochotnější integrovat rozmanitost, včetně lidí z různých kulturních tradic, pokud jsou ochotni spoluvytvářet občanské společenství založené na dohodnutém hodnotovém systému a "ústavním patriotismu" (Habermas 1990).

Zdá se, že většina Poláků nemá žádné zkušenosti s rozmanitostí, a to nejen etnickou, náboženskou či rasovou, ale ani s odlišností kultury či způsobu života. Přitom vlastní kultura je považována za oporu národní existence a bezpečnosti.

5. Wolskie Centrum Kultury

Wolskie Centrum Kultury je jedním z největších kulturních domů v centrální, dynamicky se rozvíjející stočtyřicetitisícové čtvrti Varšavy. Zaměstnává přibližně 50 zaměstnanců a spravuje až sedm budov.

Wolskie Centrum Kultury si představují jako místo prostřednictvím lidí, kteří ho spoluvytvářejí a kteří mají vždy pocit, že jsou zde doma. Wolskie Centrum Kultury je pro mě společenstvím tvůrců a příjemců kultury v nejširším slova smyslu, které integruje a buduje místní komunitu. Prostředky WCK: budovy, technické vybavení, finanční zdroje, jsou pouze nástroji, které slouží rozvoji této komunity. Toto společenství chápu jako kolektiv: zaměstnanci, dobrovolníci, obyvatelé, nevládní organizace, umělecké skupiny sdružené ve WCK, kteří mají smysl pro společné dobro," říká Krzysztof Mikołajewski, ředitel WCK a zároveň iniciátor PUCW.

Důležitým charakteristickým rysem WCK je jeho kulturní a komunitní práce založená na místech místních aktivit. Tato zařízení sdružují místní komunitu, která má jejich prostřednictvím přístup ke zdrojům Wolskie Centrum Kultury. Myšlenka těchto míst umožňuje místní komunitě využívat podpory WCK při realizaci vlastních kulturních a uměleckých projektů. Tímto způsobem obyvatelé ovlivňují program WCK prostřednictvím svých vlastních reálných aktivit. Místní místa aktivit zároveň podporují integraci komunity kolem WCK a přitahují místní nezávislé umělce a tvůrce. Jejich výhodou je také velmi nízký vstupní práh, neboť v těchto místech jsou zpravidla všechny aktivity bezplatné a komunitní, založené na principu reciprocity.

Dalším mechanismem zapojení obyvatel do spoluvytváření nabídky WCK je dobrovolnictví. Umožňuje přímé zapojení obyvatel do fungování WCK a plnohodnotné spolupořádání kulturních a uměleckých akcí. Předpokládá se,

že dobrovolníci ve Wolskie Centrum Kultury jsou plnohodnotnými tvůrci akcí a jejich spoluproducenty a mají k dispozici stejné nástroje jako ostatní zaměstnanci.

6. Proces vývoje PUCW (fáze, milníky, způsoby...)

a. Informační středisko - okamžitá reakce na uprchlickou vlnu

Vypuknutí války na Ukrajině mělo za následek téměř okamžitý příliv uprchlíků do Varšavy. Varšavská samospráva zmobilizovala zdroje jednotlivých okresů. V rámci této první vlny bylo Wolskie Centrum Kultury pověřeno organizací Informačního místa pro obyvatele a uprchlíky. Mělo to být místo první pomoci pro ukrajinské uprchlíky a zároveň kontaktní místo pro obyvatele, kteří by se chtěli zapojit do různých forem pomoci. K tomuto účelu byla věnována samostatná budova v bytovém fondu okresu. Prostory byly prostorné, ale nevyužitelné. Potřebovala okamžitou rekonstrukci a úpravu, aby odpovídala současným potřebám. Potřebné adaptační práce byly provedeny rychle. Při tomto procesu se hodily kontakty WCK s podniky. Stavební a další materiál financovalo nákupní centrum Wola Park. Nábytek dodala společnost IKEA. Kromě velkých podniků pomáhali i menší podnikatelé. Společnost prodávající svítidla navrhla a financovala osvětlení. Sdružení podlahářů provedlo důkladnou renovaci podlah. Většinu renovačních prací prováděli dobrovolníci.

Díky této mobilizaci začalo středisko okamžitě fungovat v prvních zrekonstruovaných místnostech. V té době to bylo místo, kde bylo možné si odpočinout, převléknout se, najíst se a získat informace o tom, co dál. Odtud byli uprchlíci posíláni na různá místa ve Varšavě.

Začali také organizovat stále vážnější podporu na místě. Například dobrovolníci, kteří byli studenty psychologie, poskytovali první psychologickou podporu. A ta byla velmi potřebná, protože v první uprchlické vlně přicházeli lidé zcela zmatení. Velká část z nich byla v zahraničí poprvé a neznala jazyk. Pocházeli ze Sum a Charkova a zažili trauma z bombardování. Vyskytly se případy starších lidí, kteří přijeli s roztrhaným oblečením, dokonce bez bot. Bylo nutné reagovat okamžitě a velmi pružně.

b. Proměna informačního střediska v Polsko-ukrajinském centru Wolska

Od počátku poskytování pomoci bylo zahájeno plánování prací, které:

- nebude jen ad hoc,
- bude v souladu se statutárními činnostmi WCK,
- bude mít dostatečné finanční prostředky.

Díky tomuto přístupu se zrodila myšlenka vytvořit takové místo, které odkazuje na multikulturní aspekty tradice čtvrti Wola. *Naše myšlenka vychází také z předpokladu, že kulturní instituce by v době uprchlické krize související s válkou na Ukrajině měly podporovat lidi z oblasti kultury a umění, kteří našli azyl v Polsku, říká ředitel WCK Krzysztof Mikołajewski. Ve zdůvodnění založení PUCW bylo uvedeno, že multikulturalita obohacuje kulturu daného místa a činí lidi otevřenějšími a kreativnějšími. PUCW mělo být místem založeným na třech základních prvcích:*

- zajištění bezpečnosti uprchlíků;
- podpora uprchlíků při naplňování jejich potřeb se zvláštním důrazem na kulturní potřeby;
- integrace uprchlíků do místní komunity.

Založení polsko-ukrajinského centra Wolska bylo výsledkem spolupráce mnoha subjektů: Wola, komerčních subjektů (dárců), nevládních organizací a samotných uprchlíků, kteří toto místo spoluvytvářejí. Pro zahájení provozu místa byla klíčová spolupráce s Úřadem městské části Wola hlavního města Varšavy, který měl specifické potřeby související s místem. Díky této

spolupráci byly darovány prostory a finanční prostředky na jejich údržbu. Na oplátku Wolskie Centrum Kultury provozuje informační středisko, internetovou kavárnu a v počátečním období ve spolupráci s nevládní organizací i právní a psychologické poradenství pro uprchlíky.

c. Vybudování místa pro místní aktivity a poskytování sociálních služeb.

Předání certifikátu varšavské sítě MAL vedoucímu PUCW

Společně s ukrajinskou komunitou se snažili přeměnit tento prostor v místo místních aktivit, kde by mohli uprchlíci i obyvatelé Varšavy realizovat své kulturní představy. Záměrem PUCW je stát se místem setkávání s nízkým prahem vstupu, kam bude možné přijít "přímo z ulice", setkat se s lidmi, kteří

se zajímají o kulturu, popovídat si a realizovat svůj nápad. Proto je PUCW vytvářeno podle metodiky komunity jako další, ale migranty profilované místo místních aktivit (MAL).

Důležitou funkcí PUCW v této fázi bylo aktivovat stálé komunitní služby:

- Ve spolupráci s Akademií ekonomických a humanitních věd ve Varšavě se podařilo: zorganizovat ukrajinsky mluvící dobrovolníky, právní a psychologické poradenství a spolupracovat na ad hoc sbírkách v prvních měsících krize.
- Kurzy polského jazyka pořádané ve spolupráci s Nadací jazykové úrovně. Výuka probíhá dvakrát týdně. Zahrnují různé věkové skupiny (dříve byly na úřadu práce určeny pouze pro dospělé).
- Významným úspěchem této fáze bylo zprovoznění dobře vybavené ubytovny pro 4 ukrajinské rodiny.

d. Sociální ekonomika (organizování práce pro migrující ženy, projekt "Cash for Work")

Od počátku podpory migrantů se snažili zohlednit potřebu zaměstnávání uprchlíků. Zpočátku bylo vytvoření subjektu sociální ekonomiky (kavárny) považováno za sociální a ekonomickou aktivitu. Vytvoření takového subjektu se však v krátké době ukázalo jako nerealizovatelné.

Řešení přišlo z jiného směru. Wolskie Centrum Kultury se účastní intervenčního programu zaměstnanosti "Cash for Work" pro uprchlíky z Ukrajiny. Polské centrum pro mezinárodní pomoc (PCPM) zaměstnalo ve WCK sedm osob na animační a úklidové práce. Cílem programu je

poskytnout zaměstnaným uprchlíkům zdroj příjmů, snížit jejich závislost na humanitární pomoci a umožnit jim samostatně si pronajmout bydlení. Nadace realizuje program na základě směrnic OSN, zejména Rozvojového programu OSN - UNDP. Projekt Cash for Work realizuje Nadace Polské centrum pro mezinárodní pomoc (PCPM) ve spolupráci s Mezinárodním záchranným výborem (IRC) se sídlem v USA, který projekt plně financuje.

Kromě toho Wolskie Centrum Kultury ve spolupráci se svými partnery podporuje další aktivity zaměřené na zaměstnávání uprchlíků a změnu/zvýšení kvalifikace uprchlíků.

e. Budování komunity PUCW a zahájení začleňování komunity

V další fázi vývoje PUCW bylo třeba se zaměřit na otázky, které již nesouvisely s intervenční pomocí, ale s trvalejšími formami komunitní činnosti. Mimo jiné:

- Byla vytvořena mapa okresu s vyznačením všech sociokulturních zařízení v ukrajinštině. To usnadnilo ukrajinské komunitě (nejen z ubytovny, ale i ostatním uprchlíkům žijícím ve Wole) využívat zařízení nabízená veřejnými i nevládními institucemi.
- Probíhaly animační a tvůrčí dílny s dětmi i celými rodinami. Příkladem mohou být dílny a akce u příležitosti Dne nezávislosti

Ukrajiny, během níž obyvatelé okresu Wola psali přání pro lid Ukrajiny.

- Slovník dobrého susedství - filmový a arteterapeutický workshop

Słownik dobrego sąsiedztwa – warsztaty animacja poklatkowa +arterapia

- Otevření kavárny, která zahájila svou činnost výletem do pražírny kávy s dámami z hostelu.
- Vedení informační kampaně

Stołeczne Sojusze

cykl spotkań sieclujących
dla mieszkańców
i mieszkank Warszawa

Centrum Polsko-Ukraińskie Wolska
ul. Wolska 46/48
czwartek 13 października 2022 | 18:00

W

Projekt finansuje
m.st. Warszawa

**WARSZAWA
SĄSIEDZKA**

f. Sociální redefinice místa (s komunitou a dalšími zapojenými lidmi)

Nyní, po téměř roce fungování, se PUCW nachází v procesu redefinování svého poslání a funkce. Bylo investováno do posílení funkce místa komunitních aktivit sloučením s již existujícím rodinným MAL. Tím se rozšířily řady zaměstnanců PUCW, racionalizovaly se náklady a posílila se kapacita pro probíhající činnosti. Dochází k pomalé přeměně funkce ubytovny na místo setkávání pro obyvatele. Očekávali jsme, že to budou umělci a komunitní/sociální pracovníci z řad migrantů z celé Evropy. Tímto způsobem dojde k rozšíření programového vzorce z podpory ukrajinských uprchlíků na aktivity multikulturního charakteru. To vyžaduje i některé symbolické změny, například nový název. Proces redefinice probíhá pomalu za aktivní účasti všech členů komunity.

7. Akční strategie (identifikace klíčových prvků/výzev)

a. Osídlení jako historická inspirace

Model podpory uprchlíků, který JRC zavedlo, je inspirován historickými zkušenostmi amerických a anglických osad. Podnětem pro rozvoj osadnického hnutí ve Velké Británii a zejména v USA byla masová migrace a nedostatek rozvinutých modelů pro přijímání tak velkého počtu lidí. Výzvou bylo vybudovat otevřené místo pro návštěvníky, sousedy, aby nebyli "jiní" nebo "méněcenní", ale "vlastní" - rozmanití a zajímaví. V koncepci nejslavnější americké osady Hull House v Chicagu byl předpoklad, že půjde o jakési sociálně-vzdělávací centrum založené na ekologických principech - dlouhodobém, evolučním vývoji a postupném přijetí jeho existence a předpokladů jeho obyvateli. Podstatou tohoto přístupu bylo být s lidmi, doprovázet migranty, inspirovat je a animovat

situace tak, aby časem objevili svůj potenciál a iniciovali aktivity, které jsou pro ně důležité a užitečné. Smyslem osady bylo, aby se každý cítil jako plnohodnotný člen sousedské komunity. Podle tohoto přístupu se nejen migranti, ale i členové hostitelské společnosti učí jeden od druhého a prostřednictvím těchto kontaktů zvyšují své interkulturní kompetence a (znovu) budují své komunity.

Koncept osad může být i dnes zdrojem inspirace pro sociální pedagogy, animátory, sociální pracovníky a další osoby, které denně pracují s migranty. Důležitý je v tomto konceptu zejména model komunitní práce s cizinci založený na jejich zplnomocnění, pospolitosti a lokalitě. Práce s celou komunitou, nikoliv pouze s vybranými členy komunity, může být nástrojem dlouhodobé integrace a hlubokého přijetí a také nástrojem k odbourávání v současnosti silných stereotypů o "jiných". Ačkoli myšlenka osídlení vznikla ve zcela jiném historickém, sociálním a politickém kontextu, zdá se, že paradigma práce s migranty založené na jejich emancipaci, komunitě a solidaritě a lokalitě, které vytvořila legendární Jane Addamsová, je stále platné a cenné.

V praxi WCK jsou prostorem pro realizaci komunitní práce místa místních aktivit, tedy místa, *"která kromě každodenní činnosti [...] podporují místní nápady a společenské aktivity obyvatel. MAL podporují realizaci nápadů obyvatel, navazování sousedských vztahů a aktivní trávení volného času v bezprostředním okolí"*.

Polsko-ukrajinské středisko Wolska je jedním z MAL, které se orientuje na komunitní práci s uprchlíky (a v budoucnu i s migranty).

b. Osobní zdroje

PUCW vychází z přístupu, který odkazuje na myšlenku, že lidé jsou odolní. Odolnost (neboli pružnost) odkazuje na schopnost neutralizovat negativní účinky stresových událostí a pomáhá jednotlivcům přizpůsobit se náročným životním událostem. Nejdůležitějšími charakteristikami odolnosti jsou (1) schopnost změnit nebo přizpůsobit se negativním životním okolnostem - překonat nepřízeň osudu, (2) schopnost zotavit se z negativních zážitků - udržet si ji ve stresových situacích, (3) překonat traumata a úspěšně se adaptovat proti nepřízní osudu. Proto se komunitní pracovníci v PUCW zaměřili především na identifikaci nebo objevování silných stránek, přičemž si uvědomovali, že přílišná pozornost věnovaná problémům může vyvolat negativní myšlenky, které jsou překážkou při hledání pozitivních aspektů. Potíže však nebyly v přístupu zcela ignorovány. Předpokládalo se, že odborníky na svůj život jsou sami uprchlíci. Apel na zdroje a silné stránky měl velmi individuální rozměr. Na jedné straně šlo o drobné praktické dovednosti (vaření, šití), na druhé straně o umělecké nadání (zpěv, hra na hudební nástroj) nebo vztahové nadání (budování atmosféry, motivování). Vždy však byly středem zájmu zdroje, nikoli vnější nápady. Byli to sami uprchlíci, kteří si stanovili cíle, které jsou pro ně dosažitelné, i když to vyžadovalo mnohem více času.

c. Spoluvytváření komunity

Důležitou součástí stávajícího PUCW bylo vytvoření mini komunity, kterou tvořily 4 rodiny žijící v hotelu, dobrovolníci a zaměstnanci WCK. Jádrem této komunity byly rodiny uprchlíků. Podobné zkušenosti a společné bytí

vytvářely rámec pro budování dalšího "společného bytí". Být spolu znamená spoluplnímat, spolucítit, spoluvytvářet, ale také přebírat spoluodpovědnost za to, co a jak měníme. V této situaci rodiny uprchlíků jednaly jako "spolutvůrci prostředí" a "jako spolupříjemci" různých typů služeb. Toto myšlení a jednání v kategorii "spolu" osmělovalo a zvyšovalo pocit moci, ale zároveň vedlo k závazkům a vztahu vzájemné závislosti a spoluodpovědnosti. V takovém pojetí "soužití" a komunitní existence skutečně nelze hovořit o tom, že bychom byli jen pozorovateli. Společenství PUCW je příkladem neformální organizace, v níž se rozhoduje na základě konsensu. Například v organizaci nákupů nebo přípravě jídla se lidé střídají. Důraz je kladen na péči a citlivost, respekt a empatii postavené na přirozených sociálních vztazích.

d. Tvorba místa (společné vnímání fyzického a mezilidského prostoru)

Prostor PUCW hraje důležitou roli, protože je místem, kde se "odehrává" život, kde se rozhoduje o věcech, kde se odhalují významy. PUCW je jak fyzický prostor, tak vztahový prostor. Kombinace těchto dvou aspektů vytváří Místo. Lze říci, že místa se k nám vztahují recipročně. Podoba PUCW je společným úsilím uprchlických rodin, zaměstnanců WCK, dobrovolníků a sponzorů. Je kombinací jejich úsilí a péče. Místo se skládá ze tří vzájemně se doplňujících částí: intimně-domácí části (obytné místnosti), společenské části (kuchyně s jídelnou a veřejné části - informační stůl). V přístupu zvoleném k vytvoření místa stojí za zmínku problematika pedagogického vztahu člověk - prostor. PUCW předpokládá, že naše identita (i ta dočasná) se do značné míry utváří ve vztahu k místu, které uznáváme jako domov. V důsledku toho je Místo především bezpečným a "známým" prostorem, ale zároveň

rozmanitým a plným setkání s lidmi. Místa bytí se nejen vytvářejí, ale dávají vzniknout myšlení. Místa nás utvářejí - stáváme se podobnými obsahu těchto míst.

e. Vztahy s místní komunitou

V PUCW se postupně po malých krůčcích navazují vztahy s místní komunitou. Komunitní pracovníci pomáhají lidem pochopit, že v rámci místní oblasti - ale nejen tam - mají společné problémy a že jim může být ku prospěchu, když na nich budou pracovat společně a samostatně. To je důležitý rozměr komunitní práce, protože má za následek snížení izolace a odcizení. Pomoc při práci na těchto společných problémech, často vytvořením pracovních skupin složených z členů komunity (například pro přípravu sousedské snídaně), odvozuje další kroky (série komunitních workshopů, společné oslavy, malý festival). Problémy a potřeby lze často řešit efektivněji, pokud se řeší kolektivně, než když se řeší individuálně. Pokud jedna komunita existuje uvnitř druhé, vzájemně se složitě prostupují.

f. Mobilizace a organizace institucionálních zdrojů

PUCW má také důležitou úlohu při mobilizaci a koordinaci institucionálních zdrojů. Jelikož je součástí kulturní instituce, která má rozsáhlé vztahy s mnoha veřejnými, společenskými a soukromými subjekty, může účinně absorbovat zdroje těchto organizací. Je to proto, že je osvědčeným, a tudíž spolehlivým partnerem. Když jsme stáli před volbou, komu svěřit zdroje, zvolili jsme PUCW, které má jako veřejná struktura velkou složku sociální

angažovanosti (sousedská komunita, dobrovolnictví). Důležité také je, že kulturní instituce se vyznačuje značnou flexibilitou a poskytuje tvůrčí/umělecké prostředí pro pomáhající akce. WCK také umožňuje efektivní řešení velkých projektů a dává vysokou pravděpodobnost úspěchu, což se rovněž vyplatí při výběru partnera. Proto se do projektu zapojuje pestrá škála institucí (město Varšava, úřad městské části Wola), velké korporace (Wola Park, IKEA), místní podnikatelé, další kulturní instituce (např. Muzeum polských Židů POLIN), univerzity, místní a národní nadace a mezinárodní programy (Cash for Work). Takové synergické spojení zdrojů různých subjektů různého charakteru (peníze, materiál, znalosti, práce lidí) je obrovskou výhodou a přínosem PUCW.

8. Klíčové hodnoty (které a proč)

V procesu tvorby PUCW hrálo důležitou roli uvědomění si společných hodnot všech účastníků projektu. Ty byly zpočátku intuitivní povahy, později byly pojmenovány na workshopu. Výčet, na kterém jsme se shodli, se skládá z následujících hodnot:

- Důstojnost
- Identita
- Rozmanitost
- Zařazení
- Zabezpečení
- Spoluvytváření

Důležité je, že nejde jen o prohlášení, ale také o praxi. Pokud nějací jednotlivci nebo organizace působící v PUCW tyto hodnoty zjevně nesdílejí, pak se od spolupráce s nimi upouští (takové případy již byly).

9. Budování komunity

V ustavujících činnostech PUCW hraje důležitou roli vědomé vytváření prostředí pro komunitní a meziinstitucionální spolupráci, které je považováno za metodu rozvoje. V průběhu sebereflexe účastníci tohoto společenství identifikovali nejdůležitější aspekty tohoto procesu.

- **Vřelé solidární vztahy (propojení podporovatelů a podporovaných)**

Jsou chápány jako soubor postupů vyjadřujících ochotu (osobní nebo institucionální) nést náklady na pomoc druhým. Institucionální ochota je velmi zřetelně založena na morálním závazku představitelů (obvykle vedoucích pracovníků) organizace, která je členem solidární sítě vybudované sociálním podnikem/institucí. Aktér (podporovatel) a příjemce jsou navzájem spojeni *pocity* sounáležitosti a někdy i soucitu. Motivace podporovatele je přinejmenším částečně *altruistická*. Aktér je přesvědčen, že svým jednáním *pomáhá* příjemci v nějaké tísnivé, ohrožující situaci. Aktér vnímá ohrožení jako *morální* problém, konkrétně jako zdroj *vazeb*, obvykle také jako nespravedlnost vůči příjemci. Aktér je přesvědčen, že je *osobně* morálně povinen jednat, ale není k tomu formálně zavázán.

- **Zvědavost a chuť objevovat ostatní**

Poznání sebe sama a druhých je základem pro budování blízkých vztahů. Uzavírání se před druhým člověkem způsobuje, že vztahy jsou povrchní a chladné. Sebepoznávání přináší řadu výhod. Aktivujeme všechny své intelektuální a emocionální zdroje, abychom odhalili motivace a strategie druhých lidí. *Vzájemně se otevíráme a postupně se sblížíme. Tento proces je obzvláště intenzivní a zajímavý, když se setkávají lidé z různých kultur s různými formami identity.* To jsou jen některé z aspektů, na které upozornili členové komunity PUCW.

- **Podnikání - příležitost využívat služby**

Nezávisle na hodnotách a vzájemné zvědavosti nás spojuje společný a osobní zájem členů komunity. Tím, že jsou v PUCW, mohou mít bydlení, práci, vzdělání, zábavu a materiální podporu různého druhu. A to vše na jednom místě bez nutnosti dalšího úsilí nebo konkurence.

- **Vstoupení do role spolutvůrce, ne pouze příjemce**

Od počátku PUCW se vycházelo z předpokladu, že uprchlíci nejsou pasivními příjemci pomoci. V maximální možné míře by měli být vtaženi a zapojeni do aktivit pro sebe, ostatní a místní komunitu. Tento typ přístupu měl působit proti pasivitě a apatii, a především posílit subjektivitu a zastupitelnost lidí, kteří přišli o domov a vlast.

- **Prolínání služeb/skupin (míchání účastníků skupin)**

Lidé aktivní v PUCW zdůrazňují, že je pro ně inspirativní, že nejde o homogenní komunitu. Vedle uprchlíků z Ukrajiny se setkávají s dalšími

migranty (z jiných zemí), jsou zde umělci, zaměstnanci WCK, dobrovolníci, lidé z jiných organizací.

- **Pobyt ve společenském prostoru (mezi soukromým a veřejným prostorem)**

Důležitou roli v PUCW hraje kuchyně a její okolí, což je sociální prostor, v němž se snoubí to, co je veřejné (PUCW je veřejná instituce otevřená ostatním obyvatelům) a soukromé/intimní (domov uprchlíků). Právě v tomto prostoru navazují uprchlíci bezpečné kontakty a odvažují se navazovat nové vztahy.

- **Zúčastněné osoby/subjekty sdílejí hodnoty ve svém každodenním životě (praktikování sdílených hodnot).**

Jak již bylo naznačeno výše, důležitým pojivem podnikaných akcí je, že každá z nich by měla vyjadřovat podobné hodnoty, i když způsob jejich vyjádření může být velmi odlišný.

- **Bezpečný prostor (snížení nejistoty)**

Kromě mnoha funkcí má být PUCW především místem, tedy bezpečným a známým prostorem. Na tomto místě nás nic neohrožuje, vždy zde můžeme získat pomoc a pochopení. Můžeme také zkusit něco jiného bez obav, že nás neúspěch vystaví posměchu nebo nás připraví o podporu.

- **Společné zájmy**

V programu PUCW se klade velký důraz na příležitosti dělat věci, které zahrnují zájmy a koníčky. Jde jak o objevování nových zájmů, tak o využívání

těch stávajících. Samozřejmě existují zvláštní příležitosti pro umělecké zájmy.

- **"Starat se o sebe navzájem" - subjektivní potřeby, jak neztratit osobnost/individualitu**

Vzájemná péče je nepsanou zásadou PUCW uvedenou v seznamu hodnot, ale je důležitá a dodržuje se.

10. "Dané služby" versus "služby vytvořené komunitou"

PUCW je vícerozměrný prostor pro vytváření a poskytování sociálních služeb. Můžeme je rozdělit na:

a. "Spoluvytvářené služby" (vytvořené nebo spoluvytvořené)

- Společné hraní, zpívání
- Péče o místo
- Společné vycházky
- Lekce jógy

Metodika zjišťování zdrojů jako základ pro aktivaci tohoto typu služby (trpělivost, všímavost, odvaha).

b. Poskytované služby (ty, které nelze v budoucnu spoluvytvářet)

Výchozím bodem jsou potřeby. Existuje rozdělení na ty, kteří dávají, a ty, kteří berou. Tímto způsobem jsou poskytovány:

- Informace a pokyny
- Rezidenční služby

- Výuka polského jazyka
 - Metodika posuzování potřeb a personalizace služeb
- c. Smíšené služby
- Komunitní snídanež (iniciativa shora dolů, ale program připravený komunitou)
 - Animace - jako základní metodický přístup
- d. Služby vytvořené/realizované v partnerství
- *Slon ve Wole* - umělecké aktivity pořádané Společností pro podporu výtvarného umění a Wolskiem Centrem Kultury prostřednictvím vzdělávacích aktivit podněcují empatii a etické postoje.
 - *Program SPYNKA* - Nadace pro rozvoj dětí ve spolupráci s mezinárodními organizacemi a ve spolupráci s místními samosprávami a místními nevládními organizacemi vytváří Hravé skupiny pro matky a děti od několika měsíců do 3 let a Předškolní animační skupiny pro děti od 3 do 6 let.

11. Funkce PUCW

Komunita PUCW během workshopu definovala základní funkce tohoto typu místa. Těmito funkcemi jsou:

- Budování vztahů (kavárna)
- Osobní rozvoj
- Podpora v životě
- Samoorganizace
- Integrace do komunity (budování mostů)
- Bydlení

12. Jak se tvoří solidární kapitál - teoretická a metodologická reflexe

Součástí vývoje PUCW je teoretická a metodologická reflexe. Ta se soustřeďuje kolem pojmu solidární kapitál a možnosti jeho aktivace veřejnou kulturní institucí. Solidární kapitál souvisí s akcí a spoluprací, nebo alespoň s postojem subjektu k akci či spolupráci, nejčastěji restorativní, podpůrné povahy. Pojem solidarita označuje formu neinstrumentální spolupráce, jejímž zdrojem není snaha o osobní prospěch, ale společenství, v němž nelze oddělit vlastní zájmy od zájmů ostatních. V dosud provedených úvahách o solidárním kapitálu se předpokládá, že vzniká konverzí (transformací), která probíhá mezi dvěma odlišnými kapitály: sociálním a institucionálním. V tomto procesu hrají důležitou a podnětnou roli morální vztahy, což znamená, že zájmy druhých lidí se stávají i naší záležitostí. Dárce je zároveň příjemcem. Tento typ morálních vztahů vede k aktivaci skutečných i potenciálních aktiv a solidární podpora druhých umožňuje jejich subjektivní fungování, které zvyšuje důstojnost toho, kdo podporuje. Na morální vztahy lze také nahlížet jako na formu odlišného morálního kapitálu, přičemž jej chápeme jako *"aktivum, které zahrnuje prvky, jako je spravedlnost, dobré skutky, umírněnost, poctivost, pravdomluvnost, důvěryhodnost a dodržování slova, vzájemnost ve vztazích s druhými a vědomí vlastní odpovědnosti"*. Teoretické úvahy prováděné v rámci projektu se týkají vzájemných vztahů mezi třemi druhy kapitálu: sociálním, institucionálním a morálním, které vedou k vytvoření jejich specifické kombinace označované jako kapitál solidarity. Identifikace cest vzájemné konverze těchto kapitálů bude umožněna s odkazem na zkušenosti s akcí sociální solidarity vůči uprchlíkům z Ukrajiny.

Centrum podpory místních aktivit CAL, Varšava Polsko

ERASMUS+ *Otevřete se svým komunitám - Dopady rozvoje komunitního přístupu v oblasti veřejných služeb*

